

Handläggare: Hanna Grahn,
Telefon: 0457-618049
E-post: hanna.grahn@ronneby.se

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Beslutad av kommunfullmäktige 2016-05-26 § 214

Sammanfattning

Ronneby kommuns handlingsplan mot våldsbejakande extremism avser att värna om samt stärka demokratin och därmed göra samhället motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism. Framtagen handlingsplan ämnar att bidra till ökad trygghet och samhörighet för invånarna i samhället samt en beredskap mot krafter som på olika sätt avser att störa det demokratiska samhällets grundläggande värderingar.

Dokumentet delas upp i två delar. Den första delen är en utbildande och informativ del av begreppet samt området våldsbejakande extremism. Den andra delen består av själva handlingsplanen där struktur, ansvarsområden och arbetssätt för både främjande, förebyggande samt avhjälpande arbete behandlas. Dokumentet avslutas med presentation av rutiner för samtlig personal samt kontaktinformation. Sammanställningar avseende informationsutbyte mellan Säkerhetspolis, Polismyndighet och kommun samt sekretess i samverkan bifogas handlingsplanen.

Innehållsförteckning

Del 1 Utbildning och information

1. Inledning
2. Definitioner

2.1 Våldsbejakande miljöer

- 2.1.1 Autonoma miljöer
- 2.1.2 Vitmaktmiljön
- 2.1.3 Islamistiska extremistiska miljöer

3. Radikaliseringsprocessen

3.1 Vad startar en radikaliseringsprocess?

3.2 Fyra vägar till radikalisering

- 3.2.1 Utagerarens väg
- 3.2.2 Grubblarens väg
- 3.2.3 Familjens väg
- 3.2.3 Kontaktsökarens väg

4. Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism

5. Generellt förebyggande arbete

5.1 Tre nivåer av förebyggande arbete

- 5.1.1 Nivå 1: Generella förebyggande insatser
- 5.1.2 Nivå 2: Specifika förebyggande insatser
- 5.1.3 Nivå 3: Individinriktade förebyggande insatser

5.2 Tecken vid våldsbejakande extremism

Del 2 Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

6. Syfte

7. Kommunens ansvar

8. Främjande och förebyggande arbete – befintlig arena

8.1 Kommunala verksamheters ansvar

8.2 Säkerhetssamordnarens ansvar

8.3 Polismyndighetens arbete

- 8.3.1 Samverkansöverenskommelse mellan Polismyndighet och Ronneby kommun

8.4 Brottsförebyggande rådet

8.5 Samverkan

- 8.5.1 Samverkan mellan kommunala verksamheter

9. Avhjälparens arbete

9.1 Aktörer och medarbetare som arbetar med individer på indikerad preventionsnivå

9.2 Arbete på individnivå för att stödja personer som riskerar sin/andras hälsa, liv och utveckling

- 9.2.1 Individ- och familjeomsorg
- 9.2.2 Vuxenheten
- 9.2.3 Samverkan
- 9.2.4 Polismyndigheten
- 9.2.5 Ny terrorlagstiftning

9.3 Stöttning av aktörer vid arbete med avhoppverksamhet

9.4 Stödtelefon

9.5 Stöd till verksamheter som stödjer individer som vill lämna extremistiska rörelser

10. Förslag på åtgärder/genomförande

10.1 Strategisk styrgrupp och säkerhetssamordnarens ansvar

10.2 Förvaltarens ansvar och uppföljning av handlingsplan

10.3 Samverkan

10.4 Utbildning

10.5 Informations- och kommunikationsplan

10.6 Revidering

11. Rutiner för samtlig personal i Ronneby kommun

11.1 Verksamhetens efterföljande hantering av ärendet

12. Kontaktinformation

Bilaga 1 Informationsutbyte

Bilaga 2 Sekretess i samverkan

Del 1 Utbildning och information

1. Inledning

Ett av samhällets viktigaste uppdrag är att värna om demokratin samt att arbeta för att medborgarna ska känna sig delaktiga. Ett demokratiskt förhållningssätt ska genomsyra samtliga verksamheter inom en kommun, så väl internt som externt.

En levande demokrati kännetecknas av att det finns starka och väl fungerande demokratiska institutioner, att den offentliga makten utövas med respekt för de mänskliga rättigheterna, att alla människor har goda möjligheter till insyn, inflytande och ansvarsutkrävande samt att det finns ett självständigt och variationsrikt föreningsliv. Den demokratiska traditionen har en djup och allmän förankring i samhället.

Ett lågt förtroende för demokratin i samhället kan i vissa fall övergå till hot som direkt riktar sig mot samhällets grundvalar då enskilda individer hamnar i situationer där de riskerar att skada sitt eget eller andras liv, hälsa och utveckling.

För att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de olika aktörer som berörs av frågan, vanligtvis kommun, skola, fritidsverksamheter, socialtjänst, polismyndighet och säkerhetspolis samt aktörer inom civilsamhället så som idrottsföreningar, ungdomsorganisationer och religiösa samfund.

2. Definitioner

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. En våldsbejakande extremistmiljö förändras och utvecklas, uppkommer på nya orter och försvinner på andra. Våld, förtryck, diskriminering, vandalisering och terror anses vara en legitim metod för att påverka samhället och demokratiska lösningar förkastas.

Begreppet *våldsbejakande* innebär bejakandet av våld som ett legitimt redskap, både handlingar och material, för att nå ett ideologiskt mål. En individ kan vara våldsbejakande utan att själv vara deltagande och bruka våld, detta genom att vara stödjande och uppmanande.

Begreppet *extremism* beskriver företeelsen där individer använder extrema metoder för att förändra samhället i önskad riktning. Våldsbejakande extremism förekommer både inom den politiska och religiösa sfären.

Begreppet *radikalisering* innebär att en person genomgår en process som leder till att denne stödjer eller själv använder ideologiskt motiverat våld för att främja en riktning. De som är en del av våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess.

2.1 Våldsbejakande miljöer

Våldsbejakande extremism beskrivs i rapporten *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser (2014)* enligt säkerhetspolisens bedömning finnas i tre våldsbejakande miljöer i Sverige; den autonoma miljön, vitmaktmiljön samt den våldsbejakande islamistiska extremistiska miljön. Gemensamt för de tre miljöerna är att samtliga valt att ställa sig utanför det demokratiska samhället och ser våld som ett legitimt redskap i sin kamp.

2.1.1 Autonoma miljön

Inom den autonoma miljön, kallas även den extrema vänstern, finns individer, grupper och nätverk som verkar för ett klasslöst och ekonomiskt jämlikt samhället.

De ideologiska utgångspunkterna varierar, men gemensamt för dem är uppfattningen om att den upplevda fascismen måste motarbetas i alla dess former. Begreppet fascism används i bred bemärkelse och omfattar så gott som alla typer av samhällseliga orättvisor och finns på alla samhällets nivåer, till exempel i form av orättvisor mellan rika och fattiga och mellan män och kvinnor.

För många anhängare innefattar hierarkier någon form av förtryck. Det innebär bland annat att aktörerna organiserar sig i platta och nätverksliknande strukturer och att verksamheten ofta genomförs i form av aktioner som i sin tur kan vara delar av större kampanjer. Detta gör det möjligt för alla som delar miljöns värdegrund och som sympatiserar med en viss fråga att engagera sig i kampanjens namn, oavsett grupptillhörighet, vilket i sin tur leder till att enskilda personer kan vara engagerade i flera olika konstellationer samtidigt.

2.1.2 Vitmaktmiljön

Vitmaktmiljön består av individer, grupper och organisationer som önskar ett auktoritärt styre och en nationell gemenskap baserad på etnicitet. Miljön präglas av tanken om att människor kan delas in i olika raser och att den vita rasen är överlägsen de övriga. Genom att exempelvis ersätta termen ras med begreppet kultur som anses vara medfödd och omöjlig att förändra, har flera aktörer tonat ned rastänket. Andra aktörer menar att de föreställda människoraserna och kulturerna är likvärdiga, men att de inte har samma existensberättigande i Sverige och bör hållas åtskilda för att bevara sina egenskaper och särdrag. På så vis utgör det mångkulturella samhället ett hot och flera vit makt-anhängare anser att Sverige är ”ockuperat av främmande makt”, en situation som våra samhällsföreträdare bär skulden till.

Synsättet legitimerar användandet av våldsamma metoder då det sker i ”självförsvar”. En del av de brott som begås faller in under benämningen hatbrott eller hets mot folkgrupp. Hatbrott är ett samlingsnamn på flera olika brott, varav hets mot folkgrupp är ett. Det är således ett vidare begrepp än politiskt motiverad brottslighet eftersom alla hatbrott inte är politiska. Dessutom ingår inte alla som gör sig skyldiga till hatbrott i vitmaktmiljön.

2.1.3 Islamistiska extremistiska miljön

I Sverige är den våldsbejakande islamistiska extremismen i huvudsak inspirerad av al-Qaida-ideologin som är en global ideologi vilken motiverar

attentat mot civila, dels som svar på ockupation av muslimska länder samt våld mot muslimer, men även som svar på upplevda kränkningar av islam.

Den globala islamistiska extremismen har fått en tillströmning av anhängare, mycket tack vare vissa ideologers omfattande spridning av budskap om att det krävs våldsamma metoder för att förändra samhället. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre och att återinföra den muslimska kulturens storhetstid.

Den västerländska kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Kapitalism, sekularisering och materialism ses som tecken på att det råder barbari och okunskap i världen och gör dessa i stället till mål för angrepp från miljöns extremister. Mot denna bakgrund blir det konfliktfyllt då västerländska länder bedriver militära operationer i muslimska länder. Utländska ockupationer eller influenser på muslimsk mark riskerar att motivera angrepp.

3. Radikaliseringsprocessen

Vägen in i en extremistisk miljö går genom radikaliseringsprocessen, det skeende som en person går igenom för att ta till sig en våldsbejakande ideologi. Processen liknas ofta vid en tunnel där ingången till tunneln symboliserar starten på radikaliseringsprocessen. De som kommer ut i den andra änden av tunneln kan anses vara ”färdigradikaliserade”. Det betyder att de har kommit så långt att de utför politiskt motiverat våld. De som befinner sig i tunneln kan bejaka och stödja bruk av våld, eller uppmana andra att utföra det.

En del går bara en bit i tunneln för att vända och gå ut igen. Andra går en bit in i tunneln och stannar kvar i årtal, kanske hela livet. Hur snabbt en individ går genom radikaliseringsprocessen kan variera. De som inte blir våldsutövare, men ändå stannar i tunneln med ett tankesätt som legitimerar våld som ideologisk metod, kan ändå utgöra ett möjligt hot både mot sig själva och andra. Tillfälligheter kan driva dem längre in i radikaliseringstunneln och till våldshandlingar.

3.1 Vad startar en radikaliseringsprocess?

Det finns många anledningar till att en individ påbörjar eller genomför en radikaliseringsprocess alternativt avslutar processen för att återgå till det demokratiska samhället. Ofta handlar det om ett samspel mellan flera orsaker. En del söker tillhörighet och ett socialt sammanhang, i dessa fall spelar ideologin mindre roll från början- den växer ofta fram gradvis. Andra kan ha upplevt en traumatisk händelse, exempelvis ett överfall eller en livskris, vilken upplevelse blir avgörande i utvecklandet av en ny livs- och världsuppfattning.

3.2 Fyra vägar till radikalisering

Säkerhetspolisen har tillsammans med Brottsförebyggande rådet, Brå, identifierat fyra generella huvudvägar till radikalisering. En individ som radikaliseras kan dock uppvisa kännetecken som passar in på flera av vägarna.

3.2.1 Utagerarens väg

Utagerarens väg består vanligtvis av trasslig bakgrund, otrygg uppväxt och tidig inblandning i kriminalitet. Ofta söker individen uppmärksamhet, spänning

samt en identitet genom att bryta regler, provocera, slåss och bråka. Det är vanligt med erfarenhet av våld som en metod för konfliktlösning från unga år. Våldsbejakande extremism kan locka av just anledningen att våld anses vara normalt, legitimt och rent av önskvärt.

3.2.2 Grubblarens väg

Grubblarens väg kännetecknas av ett sökande och inåtvänt beteende. Individen har svårt att finna sin plats i samhället, spenderar ofta tid på internet, läser och funderar. Bakgrunden kan vara en trygg uppväxt i en familj som uppmuntrat tänkandet och diskussioner om politik, ideologi och religion. I detta fall kan det ligga nära att välja en intellektuell väg in i extremism. Här kan plötsliga samhällshändelser så som miljökatastrofer, krigsutbrott eller ekonomisk kris vara faktorer som driver individen in i våldsbejakande extremism motiverad av ideologiskt tänkande om orättvisor i samhället.

3.2.3 Familjens väg

Familjens väg till radikaliserings innebär att individen vuxit upp med extremistiska idéer som redan anammats inom familj, släkt eller vänkrets. Extremismen upplevs vara en normal del av tillvaron och ofta kan individen ha upplevt en isolerad barndom med få kontakter utanför familjesfären.

3.2.4 Kontaktsökarens väg

Kontaktsökarens väg karaktäriseras av den sociala aspekten och individens sökande efter närhet och gemenskap. Kärlek eller önskad vänskap med en speciell individ som redan finns i miljön kan vara den faktor som driver kontaktsökaren. I regel är det därför en slump att kontaktsökaren dras in i våldsbejakande extremism och den typ av extremism som gruppen står för. Det är alltså inte åsikterna som lockar.

4. Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism

Mona Sahlin utsågs i juli 2014 till Nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Den Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism arbetar för att förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Samordnaren ska även verka för att öka kunskapen om våldsbejakande extremism samt främja utvecklingen av förebyggande metoder.

Den Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism har under 2014 och 2015 genomfört ett stort antal kommunbesök i landet. Utifrån erfarenheter av de diskussioner som förts med kommunföreträdare, myndighetsrepresentanter och civilsamhällesaktörer har den nationella samordnaren dragit ett antal slutsatser. En slutsats är att arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism blir mer framgångsrikt när lokal samverkan utgår från någon form av strategiskt dokument. En lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism, som utgår ifrån av samordnaren tolv presenterade rekommendationer, anses hjälpa kommunen och dess

anställda att upprätta och konkretisera ett främjande, förebyggande och avhjälpande arbete mot våldsbejakande extremism.

5. Generellt förebyggande arbete

Att förebygga en människas engagemang i våldsbejakande extremism är ett långsiktigt arbete präglad av omsorg och empati, då det individuella riskbeteendet kan jämföras med motsvarande för kriminalitet eller missbruket vill säga ett beteende som direkt eller på sikt kan medföra skador för antingen individen själv eller för andra.

Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism är ett av flera perspektiv inom brottsförebyggande arbete. Detta medför att mycket av den kunskap som finns inom generellt brottsförebyggande arbete även kan appliceras på arbetet mot våldsbejakande extremism.

5.1 Tre nivåer av förebyggande arbete

Den Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism tydliggör att det förebyggande arbetet kan bedrivas på följande tre nivåer:

5.1.1 Nivå 1: Generella förebyggande insatser

En bred insats för alla barn och unga i samhället avseende hälsovård, utveckling av social och kognitiv kompetens på förskola samt skolans kunskaps- och demokratiuppdrag. Var och en av insatserna har ett mål i sig, men tillsammans utgör de en betydande förebyggande effekt i relation till riskbeteenden.

Vid arbete med unga människor, inte bara specifika riskgrupper, kommer några ur riskgrupperna att fångas upp. Ett brett spektrum av yrkesverksamma inom exempelvis skola, fritids- och ungdomsverksamhet, förskola, hälsovård och föreningar bedriver ett generellt förebyggande arbete.

5.1.2 Nivå 2: Specifika förebyggande insatser

En mer målinriktad insats mot specifika problem eller unga i riskgrupper. Insatsen är resursorienterad och inriktas på att erbjuda attraktiva alternativ. Skolpersonal, socialarbetare, poliser och andra som samverkar lokalt arbetar på den här nivån.

5.1.3 Nivå 3: Individinriktade förebyggande insatser

En insats som riktar sig mot den enskilda individen som har ett riskbeteende. Insatsen går ofta hand i hand med förebyggande insatser mot riskgrupper. Insatsen kan handla om att utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder som exempelvis mentorer, stödpersoner, undervisningsstöd, praktikplats eller arbete. Pedagoger, socialarbetare, mentorer, personal inom psykiatri och sjukvård med flera är exempel på yrkesgrupper som arbetar med enskilda unga.

5.2 Tecken vid våldsbejakande extremism

Riskbeteenden varierar och kan visa sig på olika sätt för olika personer. Personal på fritidshem eller på fritidsgården kan lägga märke till oroande nätvanor, fältsekreterare märker förändringar på stan om kvällarna medan föräldrar ser de saker som sägs och görs hemma, men som inte märks i skolan.

Användandet av sin yrkeskunskap för att tolka det som ses och hörs är betydelsefullt och i den professionella rollen får ett ställningstagande avgöra huruvida beteendet kan vara ett rop på uppmärksamhet, utanförskap eller en helt naturlig del av en tonårsprocess där identitetssökande och fascination för subkulturer ingår.

Att en individ uppvisar ett eller flera av nedanstående tecken behöver inte automatiskt betyda att denne är på väg att radikaliseras eller att det finns en närvaro av våldsbejakande extremism i kommunen. Dock kan kännetecknen vara anledning att närmare undersöka situationen i syfte att bättre kunna bedöma om ytterligare insatser är nödvändiga.

Vanliga kännetecken enligt den Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism är:

- att många ger uttryck för en känsla av otrygghet
- att många känner och visar bristande tillit till varandra och till samhället
- att det förekommer våld, skadegörelse eller annan kriminalitet som riktar sig till specifika institutioner eller grupper av människor
- att många upplever sig diskriminerade eller orättvist behandlade
- att unga signalerar åsikter och budskap genom yttre symboler och märken
- att unga ger uttryck för olika konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper
- att unga tycker att det är okej med våld i vissa situationer för att protestera mot eller ändra samhället
- att unga lägger av med fritidsintressen och lämnar gamla kompisar och gäng för att ge uttryck för något av övriga tecken
- att individen vistas på hemsidor, läser böcker eller ser film med våldsbejakande extremistiskt budskap
- att individen är inblandad i tydliga händelser eller situationer, som våldsamma sammandrabbningar eller upplopp, möten med extremistiska budskap
- att individen börjar omge sig med extremistiska symboler, klä sig enligt en viss grupps dress code eller tatuerar sig
- att individen är inblandad i kriminalitet eller annan typ av allvarligt riskbeteende

- intoleranta åsikter, förkastar demokratiska principer, övertygad om att de egna åsikterna är de enda riktiga, försöker argumentera och överbevisa andra
- att ge uttryck för konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper exempelvis judar, muslimer, kapitalister, invandrare, homosexuella osv
- att individen argumenterar för absoluta lösningar, exempelvis att en viss grupp ska bort, att samhället ska sprängas osv
- att individen försöker legitimera sina åsikter genom att peka på missförhållanden i samhället eller världen
- att individen isolerar sig eller har dåliga relationer till familjen
- att individen börjar umgås med nya kompisar och har relationer till personer eller grupper som ger anledning till oro, exempelvis kopplingar till kriminalitet eller våldsbejakande extremism
- att individen väljer att lägga av med fritidsintressen och lämnar gamla kompisar och gäng

Del 2 Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

I december 2015 träffade regeringen och allianspartierna en blocköverskridande överenskommelse om en nationell strategi mot terrorism med målet att skydda Sverige mot terrorism.

6. Syfte

Det övergripande syftet är att värna om samt stärka demokratin och därmed göra samhället motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism. Syftet är även att tydliggöra ansvarsfördelning och rutiner vid situationer som kan röra våldsbejakande extremism.

7. Kommunens ansvar

Kommunens skyldigheter avseende våldsbejakande extremism regleras i befintlig kommunallag, socialtjänstlag, LVU, offentlighets- och sekretesslag samt skollag.

I regering och allianspartiernas överenskommelse från december 2015 tydliggörs kommunernas ansvar för ett strukturerat och konkret arbete med att förebygga radikaliserings och rekrytering till våldsbejakande grupper.

Kommunerna förväntas arbeta såväl proaktivt för att motverka rekrytering som att hantera återvändare. Regeringen signalerar att åtgärder eventuellt kan tänkas vidtas om det finns kommuner som inte lever upp till sitt ansvar.

8. Främjande och förebyggande arbete – befintlig arena

För att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället är det av avgörande betydelse att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism. En ökad kunskapsnivå samt ett väl fungerande och långsiktigt samarbete behövs hos delaktiga myndigheter och lokala aktörer, så som kommun, skola, fritidsverksamhet, socialtjänst, Polismyndighet och Säkerhetspolis samt civilsamhällesaktörer som idrottsföreningar, ungdomsorganisationer och religiösa samfund, för att nå en bättre samverkan och ett brett förebyggande arbete.

8.1 Kommunala verksamheters ansvar

Samtliga förvaltningar och bolag bör tillsammans med sina enheter gå igenom sin verksamhet för att förbereda och tydliggöra organisationens roll inför de olika scenarion som kan uppstå så att förvaltningen kan uppvisa en handlingsberedskap inför framtida eventuella händelser avseende våldsbejakande extremism.

Det är av vikt att de förebyggande åtgärderna som inkluderas i redan befintliga strukturer, är kopplade till de lokala förhållandena och miljön nära de som kan befaras stödja alternativt delta i våldsbejakande extremism.

Långsiktiga insatser kan exempelvis innebära att tillgodose att förutsättningar finns för individen att lyckas med sin skolgång, att inge framtidstro och en tro

till det samhälle vi lever i- istället för att välja en livsstil som står utanför de demokratiska värderingarna.

De insatser som skall bedrivas på lokal nivå är informationsåtgärder och utbildningsinsatser som underlättar tidig upptäckt av de signaler som kan tyda på att en individ riskerar att välja en extremt våldsbejakande livsstil.

8.2 Säkerhetssamordnarens ansvar

Ansvar för att leda och koordinera Ronneby kommuns arbete med att förebygga våldsbejakande extremism finns inom kommunstyrelsens ansvarsområde under funktionen säkerhetssamordnaren. Säkerhetssamordnaren verkar, både internt och externt, som Ronneby kommuns kontaktperson avseende samordning av strategiskt arbete mot våldsbejakande extremism. Säkerhetssamordnaren ansvarar för att tillgänglig information från Polismyndigheten sprids i kommunens organisation.

Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism förutsätts primärt genomföras i kommunens samtliga förvaltningar och bolag.

8.3 Polismyndighetens arbete

I arbetet mot våldsbejakande extremism ska Polismyndigheten och kommunen hjälpas åt för att utvärdera samt föreslå lämpliga åtgärder.

Det Polismyndigheten kan göra för att förebyggande våldsbejakande extremism handlar till största delen om att tidigt identifiera de personer och miljöer som är på väg att radikaliseras och i samverkan med kommunens resurser försöka förebygga negativ utveckling.

8.3.1 Samverkansöverenskommelse mellan Polismyndighet och Ronneby kommun

En samverkansöverenskommelse mellan Polismyndigheten och Ronneby kommun ligger till grund för det operativa brottsförebyggande arbetet i kommunen med målet att verka för en minskad brottslighet och en ökad trygghet. Överenskommelsen anger de yttre ramarna för samverkan kring den brottsförebyggande verksamheten samt lyfter fram problemområden där gemensamma åtgärder är möjliga.

8.4 Brottsförebyggande rådet

Det lokala brottsförebyggande rådet (BRå) verkar för att förebygga brottslighet och öka tryggheten i samhället. Detta görs genom att sprida kunskap om brottsförebyggande åtgärder, dels genom att samordna och stimulera till aktiviteter och dels genom verksamheter som leder till ökad trygghet och säkerhet.

BRå består av två politiker från kommunstyrelsen, förvaltningschefer från utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen, fritids- och kulturförvaltningen och representanter från miljö- och byggnadsförvaltningen, polisen, Räddningstjänsten, Ronnebyhus AB, Kommunbygderådet, Brottsofferjouren, Ronneby Handels- och intresseförening, Snäckebacksskolan samt kommunens säkerhetssamordnare och folkhälsosamordnare från kommunledningsförvaltningen.

Det lokala brottsförebyggande rådet har en viktig roll i att följa upp och se till att samverkansöverenskommelsen kring det brottsförebyggande arbetet fullföljs. I det brottsförebyggande rådet skapas korta och tidseffektiva beslutsvägar mellan de samverkande parterna med funktionen att vara ett forum där deltagarna har mandat att fatta beslut som gäller deras verksamhetsområde. Rådet är även ansvarigt för att ta fram den aktuella lokala problembilden samt för att skapa tillfälliga eller permanenta arbetsgrupper som arbetar mot de problem som identifierats.

I övrigt åligger det ansvariga beslutsfattare inom respektive verksamhet att det brottsförebyggande arbetet verkställs och genomförs enligt avtal.

8.5 Samverkan

Tidiga insatser är avgörande för att motverka en negativ utveckling hos barn och unga.

På regeringens uppdrag tog Socialstyrelsen 2007 fram rapporten Strategi för samverkan kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa tillsammans med Rikspolisstyrelsen och Myndigheten för skolutveckling, numera Skolverket. Syftet med strategin var att stödja utvecklingen av regionala och lokala strategier för samverkan för målgruppen. Det finns ingen motsvarande nationell strategi för barn med funktionsnedsättning eller barn som har eller riskerar att drabbas av psykisk ohälsa.

Genom de senaste decenniernas skärpta lagstiftning har kommuner och landsting ålagts att stärka sin samverkan när individens behov kräver det. Samverkan för barn och unga är en viktig nationell angelägenhet och omfattar staten, kommunerna och landstingen.

Myndigheterna ska tillämpa lagarna och utföra den av riksdag och regering beslutade verksamheten. Myndigheter såsom Försäkringskassan, Migrationsverket och Polismyndigheten kan även vara inblandade i samverkan kring ett enskilt barn. Andra viktiga samverkansparter på lokal och regional nivå är privata och idéburna aktörer.

Olika insatser från olika verksamheter erbjuds ofta samtidigt till barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa, eller till barn och unga med funktionsnedsättning eller psykiatrisk ohälsa. För barnet och dess familj är det viktigt att få rätt insatser i rätt tid utifrån en helhetssyn på barnets situation och behov samt att samverkan sker när insatser ges från olika instanser samtidigt. Det är verksamhetsledningen och professionen som har ansvar för att samverkan ska komma till stånd och att hela processen från utredning, bedömning, genomförande och uppföljning av insatser genomförs på ett rättssäkert sätt och utifrån bästa möjliga kunskap.

8.5.1 Samverkan mellan kommunala verksamheter

För att verka främjande och förebyggande, främst inom det gemensamma arbetet med barn och ungdomar, har olika samverkanskonstellationer utvecklats mellan kommunens verksamheter på både tjänstemannanivå likväl som kombinationen politiker och tjänstemän.

I forum för samverkan mellan skola och socialtjänst träffas de båda ordförandena för utbildningsnämnd och socialnämnd tillsammans med berörda verksamhetschefer med syfte att finna former för förebyggande arbete.

Folkhälsoråd, bestående av representanter för tjänstemän och politiker, samt välfärdsrådet, som företräds av tjänstemän och politiker från kommunen samt representanter från landstinget Blekinge, är andra exempel på former av samverkansgrupper vilka kan verka som arenor för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

Olika samverkanskonstellationer äger även rum på tjänstemannanivå mellan exempelvis rektorer, elevhälsa, specialpedagog, representant för socialförvaltning, polis och landsting.

Tät samverkan i olika former bör kontinuerligt ske i olika sammansättningar utifrån behov och mål mellan exempelvis socialförvaltning, utbildningsförvaltning, enheten för arbetsmarknad och integration, fritid- och kulturförvaltning, teknisk förvaltning, kommunala bolag samt polis.

Samverkan är inte ett mål i sig, utan ett medel där målet att motverka våldsbejakande extremism bör vara en stående punkt på dagordningen.

9. Avhjälpande arbete

När varken främjande eller förebyggande arbete räcker till och ett kraftigt normbrytande beteende utmärker sig är en medborgare i behov av stöd från samhället på individnivå.

9.1 Aktörer och medarbetare som arbetar med individer på indikerad preventionsnivå

Med förebyggande insatser som riktas mot personer med ett riskbeteende arbetar bland annat socialsekreterare, handläggare och behandlingsassistenter inom individ- och familjeomsorgen, skolans elevhälsoteam och övrig skolpersonal, olika samverkanskonstellationer samt polis och säkerhetspolis. Viktiga samarbetspartners är Arbetsförmedlingen, Landstinget Blekinge samt Kriminalvården (frivården).

9.2 Arbete på individnivå för att stödja personer som riskerar sin/andras hälsa, liv och utveckling

9.2.1 Individ- och familjeomsorgens barnavård

Individ- och familjeomsorg utreder barn/ungdomars situation på individnivå, om det bedöms föreligga skäl för en utredning. Utredning kan resultera i att ungdom och dess familj beviljas bistånd i form av en insats. Socialsekreterare följer upp beviljade bistånd.

9.2.2 Individ- och familjeomsorgens vuxnenhet

Vuxnenheten utreder och fattar i samråd beslut om vilka insatser som kan behövas. I första hand är det stöd- och behandlingsinsatser som erbjuds av kommunens Råd och stöd vuxna, en enhet som arbetar med behandling,

rådgivning och information för personer med missbruk eller beroende. Råd och stöd vuxna erbjuder även anhörigstöd.

Det finns även möjlighet att söka externa insatser såsom behandlingshem eller familjehem om behovet inte kan tillgodoses av kommunens insatser. Alla inkommande ansökningar behandlas utifrån Socialtjänstlagen (SoL).

9.2.3 Samverkan

Ökad samverkan tillsammans med Polismyndigheten mellan enheter, förvaltningar och bolag vars verksamheter kan beröras av arbetet mot våldsbejakande extremism utgör en ökad möjlighet för att ge individer som riskerar sin/andras hälsa, liv och utveckling ett välanpassat stöd.

9.2.4 Polismyndigheten

Polismyndighetens ordinarie arbete med utredande samt lagförande verksamhet avser att bryta och förändra negativa mönster hos personer som valt en brottslig väg.

9.2.5 Ny terrorlagstiftning

En ny lag som kriminaliserar terrorresor trädde i kraft den 1 april 2016. Den nya lagen innebär bland annat att ett särskilt straffansvar kan ges för den person som "reser eller påbörjar en resa till ett annat land än det land där personen är medborgare, om avsikten är att begå eller förbereda eller att ge eller ta emot utbildning avseende bland annat terroristbrott" (prop. 2015/16:78). Straffet som kan ges är fängelse i max två år. Den nya lagstiftningen följer därmed den bindande resolutionen 2178 som antogs av FN:s säkerhetsråd i september 2014.

9.3 Stöttning av aktörer vid arbete med avhopparverksamhet

Regeringen beskriver i skrivelsen "Förebygga, förhindra och försvåra - den svenska strategin mot terrorism", 2014/15:146 att trots verksamhet för att stödja personer som vill lämna kriminella nätverk bedrivs på olika håll i landet så finns det dock få lokala verksamheter som fångar upp de individer som behöver stöd och hjälp att lämna våldsbejakande extremistiska rörelser. Den nationella samordnaren har i uppdrag att stötta relevanta aktörer i arbetet med att ta fram avhopparverksamhet för individer som vill lämna våldsbejakande extremistiska rörelser. Polismyndigheten har här en viktig funktion att fylla genom att när det är möjligt och lämpligt delge relevanta aktörer information om vilka individer som kan behöva stöd och hjälp med att lämna våldsbejakande extremistiska rörelser.

Enligt regeringens skrivelse 2014/15:144 har Göteborgs universitet fått i uppdrag att utveckla och sprida kunskap och metoder för att minska rekryteringen av människor till våldsbejakande ideologier och rörelser samt till rasistiska organisationer.

Åtgärder för att individer skall lämna våldsbejakande extremistiska rörelser kan handla om att utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder som exempelvis mentorer, stödpersoner eller undervisningsstöd. Regeringen anser att relevanta aktörer på lokal nivå behöver utveckla sitt arbete med dessa individer.

I de fall personer lagförs kan insatser behöva göras för att dessa individer ska lämna våldsbejakande extremist- och terroristgrupper. De särskilda

ungdomshemmen och Kriminalvården behöver därför utveckla det förebyggande arbetet som riktas till individer som är eller har varit anslutna till våldsbejakande extremistiska rörelser.

9.4 Stödtelefon

Den nationella samordnaren har genom Röda Korset öppnat en stödtelefonlinje där stöd och tips kan ges till anhöriga, yrkesverksamma, organisationer eller oroliga medborgare som undrar vad de kan göra för att förhindra att en individ dras in i en våldsbejakande extremistisk rörelse, vad som kan göras då en individ redan har radikaliserats eller då en individ avser att resa utomlands i syfte att strida för en terrororganisation. Samtliga samtal kan vid uppringarens önskan föras anonymt.

Om rådgivaren som bemannar stödtelefonen anser att åtgärder är nödvändiga slussas ärendet vidare till den kommun där aktuell individ är skriven.

Stödtelefonen är öppen vardagar mellan klockan 09.00 till 15.00. Rådgivarna som bemannar stödtelefonen talar svenska, engelska, arabiska samt kurdiska.

Telefonnummer: 020-100 200

9.5 Stöd till verksamheter som stödjer individer som vill lämna extremistiska rörelser

Regeringen har gett Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag att fördela statsbidrag till verksamheter som förebygger att antidemokratiska beteenden utvecklas, att individer radikaliserar eller för att stödja individer som vill lämna våldsbejakande extremistmiljöer.

Både ideella organisationer och stiftelser likväl som kommuner kan söka bidrag. Kommunen kan dock endast söka bidrag under förutsättning att kommunen samarbetar med minst en ideell förening eller stiftelse. Organisationerna ska vara demokratiskt uppbyggda och följa demokratis idéer. Ett bidrag kan inte gå till organisationens ordinarie verksamhet.

10. Förslag på åtgärder/genomförande

10.1 Strategisk grupp och säkerhetssamordnarens ansvar

- I. En strategisk grupp bestående av förvaltningschefer från utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen, fritid och kulturförvaltningen, teknisk förvaltningen, folkhälsosamordnare samt representant för Polismyndigheten bör under ledning och sammankallning av säkerhetssamordnaren utgöra Ronneby kommuns centrala kärna i arbetet mot våldsbejakande extremism. Den strategiska gruppen föreslås på en övergripande nivå fungera som ett stöd för att utveckla formerna för det gemensamma arbetet med syftet att skapa trygghet för både kommunens invånare samt anställda.
- II. Genom säkerhetssamordnarens arbete behöver en aktuell och bred lägesbild av situationen beträffande våldsbejakande extremism i kommunen tas fram. En uppdaterad lägesbild, där även

genusperspektivets beaktas, ger goda förutsättningar för ett framgångsrikt arbete.

10.2 Förvaltare och uppföljning av handlingsplan

- I. Ansvar för Ronneby kommuns arbete med förebyggande av våldsbejakande extremism finns inom kommunstyrelsens ansvarsområde under funktionen säkerhetssamordnaren.
- II. Avstämning avseende handlingsplanens aktualitet med berörda förvaltningar sker under ledning av säkerhetssamordnaren en gång vartannat år eller mer frekvent vid behov.

10.3 Samverkan

- I. Arbete mot våldsbejakande extremism skall inkluderas och synliggöras på samtliga nivåer i kommunens befintliga samverkansarbete. Samverkan skall ske både mellan berörda verksamheter inom kommunens verksamheter samt med berörda aktörer utanför den kommunala organisationen så som Polismyndighet, Säkerhetspolis, föreningar och organisationer.
- II. Redan existerande nätverk inom Ronneby kommun, så som brottsförebyggande rådet, brottsofferjouren, folkhälsorådet, välfärdsrådet, referensgrupp hedersrelaterat våld och förtryck, fastighetsnätverk samt olika samverkanskonstellationer inom både skolans och socialtjänstens område, ses som en resurs och naturlig part i arbetet mot våldsbejakande extremism. Dessa existerande nätverk behöver både utvecklas och fördjupas för att öka möjligheterna att förhindra radikaliserings och våldsbejakande extremism. Arbetet mot våldsbejakande extremism utgör en stående punkt på samtliga nätverks och samverkanskonstellationernas sammanträden.
- III. Ronneby kommuns arbete mot våldsbejakande extremism skall vara transparent och ärligt- samtal skall inte bara föras mellan aktörer i samförstånd. Genom att även involvera kritiska aktörer vidgas samverkansperspektivet.
- IV. En dialog med religiösa samfund skall föras i det förebyggande arbetet mot religiöst präglad våldsbejakande extremism.
- V. Ett samarbete med omkringliggande kommuner, Arbetsförmedling, Landstinget Blekinge samt Kriminalvård rekommenderas för utbyte av erfarenheter, information samt arbetsmetoder.
- VI. Ronneby kommun stödjer inte föreningar eller organisationer, vilka har en koppling till våldsbejakande extremism, med kommunala medel, bidrag eller uthyrning av lokaler.

Enligt dokumentet Bidragsbestämmelser för föreningar och studieförbund i Ronneby kommun, KF § 210-2014 får en förening som erhåller anläggning-/lokalbidrag inte upplåta egen eller hyrd lokal till

sammanslutning eller enskild som bedriver främlingsfientlig och/eller odemokratisk verksamhet.

Startbidrag till nybildade föreningar kan endast utgå till de föreningar som präglas av demokratiska värderingar, arbetar för jämställdhet, mångfald samt är öppna för alla.

En förening som arbetar för att motverka uppkomst av främlingsfientlighet och våld kan erhålla utvecklings- och ungdomsinitiativbidrag.

10.4 Utbildning

- I. Verksamheter inom Ronneby kommun som kan beröras av våldsbejakande extremism behöver genomgå en utbildningsinsats för inneha kunskap att på ett tidigt stadium identifiera varningstecken, motverka och hantera tecken på våldsbejakande extremism samt öka möjligheten att fånga upp individer i behov av stöd och hjälp. Utsedda nyckelpersoner inom kommunen kommer även behöva erhålla en kompetenshöjande utbildning inom området för att kunna fungera vägledande för de anställda, att kunna erbjuda anhöriga stöd och vägledning samt att kunna genomföra samtal kring exempelvis demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet med individer på indikerad preventionsnivå.
- II. Elever på grundskola samt gymnasium ska utifrån skollagen och värdegrundsarbetet arbeta med människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet mellan människor.
- III. Ronneby kommun har tillsammans med årskurs 8 på Snäckebacksskolan under läsåret 15/16 deltagit som referenskommun i det treåriga Arvsfondsprojektet ”En kommun fri från våld”. Metoderna är inriktade på breda och tidiga insatser med barn och unga för att minska våld bland unga och förebygga att det uppstår från första början. Insatserna främjar jämställdhet och genusperspektivet är centralt i projektet. Målet med projektet är att utveckla en modell för hur ett närsamhälle kan förebygga våld mellan och med barn och unga. Då projektet även verkar främjande mot introduktion till radikaliserings anses ett utvidgande av projektet till ett årligt genomförande, förslagsvis samtliga elever i årskurs 8, önskvärt ur ett förebyggande perspektiv.
- IV. Utbildningsmaterial avseende våldsbejakande extremism finns att hämta på hemsidan för Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism, <http://www.samordnarenmotextremism.se/>

10.5 Informations- och kommunikationsplan

- I. Ronneby kommun behöver inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism tydliggöra nödvändiga informationsinsatser med hjälp av en enklare informations- och kommunikationsplan.

Syftet med informations- och kommunikationsplanen är att genom god planering under implementeringsprocessen samordna samtliga

informativa samt kommunikativa insatser avseende våldsbejakande extremism för att uppnå bästa möjliga effekt gentemot medborgare, anhöriga och anställda.

Informations- och kommunikationsplanen ger riktlinjer för vilken kommunikation som ska ske, genom vilka kommunikationskanaler och på vilket sätt kommunikationen ska utföras för att ge en struktur och tydlig linje i all extern och intern information oavsett vem som utför den eller i vilken informationskanal den kommer att synas.

10.6 Revidering

- I. Framtagen handlingsplan mot våldsbejakande extremism skall genomgå en första revidering år 2017 under ledning av säkerhetssamordnaren.

11. Rutiner för samtlig personal i Ronneby kommun

Vid identifiering av propagandaspridning, tecken på radikalisering samt klart konstaterat fall av radikalisering/våldsbejakande extremism

1. Den anställda värderar risken
 - Följ direkt upp tecken på oro
 - Eventuellt ytterligare utredning för att bedöma fallet
2. Den anställda kontaktar samtliga följande
 1. Polisen (antingen för information eller anmälan)
 2. Din närmsta chef
 3. Socialtjänsten för orosanmälan för barn under 18 år
3. Den anställda/anmälaren
 - Överlämnar en skriftlig rapport till polisen avseende händelse/iakttagelse
4. Den anställdes/anmälarens närmsta chef informerar
 - Säkerhetssamordnaren
5. Säkerhetssamordnaren informerar
 - Kommunstyrelsens ordförande samt kommundirektören om aktuell händelse
6. Säkerhetssamordnaren redovisar
 - Två gånger per år en sammanställning av inkomna händelser till kommunstyrelsens arbetsutskott

11.1 Verksamhetens efterföljande hantering av ärendet

När ett ärende överlämnats till polisen ansvarar denna myndighet för vidare hantering och utredning av ärendet.

I de fall en anmäld händelse berör en kommunal verksamhet bör denna analysera händelsen samt vid behov vidta åtgärder. Främjande, förebyggande samt avhjälpande arbete skall ske inom verksamhetens ansvarsområde kopplat till verksamhetens lagstiftning.

Säkerhetssamordnaren följer upp inkommen anmälan och återkopplar till aktuell verksamhet i den mån det tillåts utifrån befintlig lagstiftning avseende sekretess.

12. Kontaktinformation

Telefonnummer

Polismyndigheten	114 14
Ronneby kommun växel	0457-61 80 00
Socialtjänsten, barn och familj	0457-61 89 75
Socialtjänsten, jour-akuta ärenden efter arbetstid	112
Socialtjänsten, reception	0457-61 82 58
Socialtjänsten, vuxenhet/råd och stöd	0457-61 85 00
Stödtelefonlinje, Röda Korset	020-100 200
Säkerhetssamordnare	0457-61 81 57

Elektronisk information

Nationella samordnaren	www.samordnarenmotextremism.se/
Röda Korset	www.redcross.se/teman/nationell-stodtelefon/

Bilaga 1

Informationsutbyte

Informationsutbyte mellan Säkerhetspolis, Polismyndighet och kommun

Säkerhetspolisen har huvudansvaret för att förhindra terroristbrottslighet i Sverige. Inom ramen för deras uppdrag delger de information till Polismyndigheten om uppgifterna behövs i polisens brottsbekämpande verksamhet.

Mellan Säkerhetspolisen och Polismyndigheten är arbetet fördelat så att det är Polismyndigheten som har i uppdrag att bidra med information till kommunerna i samband med framtagande av lokala problembilder. Säkerhetspolisens roll i det sammanhanget är att delge kunskap och information till Polismyndigheten. En särskild samverkansöverenskommelse har tecknats mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen i syfte att förbättra deras samarbete. I enlighet med överenskommelsen kommer de att dela såväl nationella som regionala underrättelsebilder. I kommunens viktiga arbete för att motverka radikaliserings utgör därför Polismyndigheten på lokal nivå en central samverkanspartner.

Säkerhetspolisen har förståelse för kommunens behov av kunskap i sitt viktiga uppdrag med att motverka våldsbejakande extremism. I de fall Säkerhetspolisen har lämnat ut information till Polismyndigheten, faller ansvaret på Polismyndigheten att i varje enskilt fall pröva om det är förenligt med gällande rätt att lämna ut uppgifter till kommunerna. Det kan exempelvis innebära att uppgifter som ingår i en pågående förundersökning inte kan lämnas ut eftersom det råder förundersökningssekretess.

Bilaga 2

Sekretess i samverkan

Sammanfattning om sekretess i samverkan mellan socialtjänsten, utbildningsförvaltning, personal som arbetar med lokal fritidsverksamhet samt Polismyndigheten.

Stark sekretess inom socialtjänsten

Inom socialtjänsten är alla uppgifter om enskildas personliga förhållanden, det vill säga alla uppgifter som går att hänföra till en individ oavsett om de upplevs vara harmlösa eller känsliga, reglerade med så kallad stark sekretess. Det innebär att det råder en stark presumtion för sekretess och uppgifter får endast röjas till annan myndighet, annan självständig verksamhetsgren inom samma myndighet och enskild om det står glasklart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde som sekretessen avser att skydda eller någon hen närstående kan uppleva sig lida men av ett röjande (26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, OSL).

Sekretessbelagda uppgifter får under vissa förutsättningar röjas i alla fall, när en sekretessbrytande bestämmelse tillåter det.

Stark och svag sekretess hos skolmyndigheterna

Sekretessregleringen för anställda inom skolans område är avhängig inom vilket arbetsområde den anställde arbetar.

Personal i den medicinska elevhälsan (i huvudsak skolsköterska och skolläkare) har stark hälso- och sjukvårdssekretess i förhållande till annan personal på skolförvaltningen, andra nämnder, andra myndigheter och enskilda (25 kap. 1 § OSL).

Personal inom övrig elevhälsa (skolpsykologer, skolkuratorer och specialpedagogisk kompetens) har stark skolekretess utåt (23 kap. 2 § första stycket OSL) – det vill säga i förhållande till medicinsk elevhälsa, andra nämnder, andra myndigheter och enskilda. Denna elevhälsopersonal har emellertid ingen sekretess i förhållande till skolpersonal utanför elevhälsan, en lärare eller rektor till exempel.

Övrig skolpersonal, som inte tillhör elevhälsan, har inom de två arbetsområdena ”särskilt elevstödande verksamhet” samt ”trygghet och studier” en så kallad svag sekretess enligt 5 kap. skollagen (23 kap. 2 § andra stycket OSL) vilket betyder att offentlighet gäller i första hand och att uppgifter endast får sekretessbeläggas om det kan antas att visst men eller viss skada kan uppstå. Identitets- samt kontaktuppgifter och dylikt till elever som är utsatt för förföljelse, hot och liknande kan ändå alltid sekretessbeläggas (23 kap. 2 § tredje stycket OSL).

Mycket svag sekretess för ett begränsat antal uppgifter för personal inom lokal fritidsverksamhet

När det gäller lokal fritidsverksamhet finns endast de grundläggande bestämmelserna i 21 kap. OSL att tillämpa avseende all offentlig verksamhet. Uppgifter om enskilds hälsa eller sexualliv, såsom uppgifter om sjukdomar, missbruk, sexuell läggning, könsbyte, sexualbrott eller annan liknande uppgift, om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer

att lida betydande men om uppgiften röjs berörs i 21 kap. 1 § OSL. En enskilds person och dennes anhörigas kontaktuppgifter, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs hanteras i 21 kap. 3 § OSL. Sekretess gäller för uppgift som rör en utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller lider annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och en utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar (21 kap. 5 § OSL).

Absolut, stark och svag sekretess hos Polismyndigheten

Polismyndighetens sekretessområde är komplext reglerat. Samtliga sekretesstyrkor är representerade i 35 kap. OSL vilket är Polismyndighetens kapitel om sekretesskyddet för uppgifter om enskilda. Polismyndigheten har till exempel stark sekretess avseende uppgifter om enskildas personliga förhållanden som förekommer i förundersökning, brottsförebyggande verksamhet, register m.m. (35 kap. 1 § OSL). Det finns även bestämmelser om absolut sekretess avseende uppgifter i vissa register (exempelvis 35 kap. 3 § OSL) och svag sekretess i fråga om uppgifter om enskildas personliga förhållanden i ärenden om kontaktförbud.

Sammanfattning sekretess vid samverkan

Utgångspunkten är således att socialtjänsten/socialförvaltningen inom ramen för den avsedda samverkansgruppen inte kan röja uppgifter om en enskild individ.

Inte heller personal i den medicinska delen av elevhälsan eller personal i övrig elevhälsa får röja uppgifter om enskilda individer i en samverkansgrupp.

Personal i övrig skolverksamhet har större möjligheter att prata om individer i en samverkansgrupp, såvida det inte handlar om typiskt sett känsliga uppgifter inom elevstödande verksamhet eller trygghets- och studieroärenden. Personal inom fritidsverksamhet har störst möjlighet att utbyta uppgifter i en samverkansgrupp.

Sekretessbrytande bestämmelser

Ibland får en sekretessbelagd uppgift ändå röjas om en sekretessbrytande uppgift tillåter det.

Samtycke

När den, vilkens uppgifter en samverkan gäller, samtycker till att uppgifterna röjs, får dessa tas upp i en samverkansgrupp (10 kap. 1 § OSL). Samtycket bör ges skriftligt.

Nödvändig för den myndighet som lämnar uppgifter

Om det är nödvändigt för en myndighet att lämna uppgifter till en annan myndighet eller till enskild för att den utlämnande myndigheten ska fullgöra sina arbetsuppgifter får en uppgift lämnas. Observera att det **inte** innebär att uppgiften får lämnas för att den *mottagande* myndigheten behöver den. Det krävs en grannlaga prövning i varje enskilt fall om huruvida den *utlämnande*

myndigheten inte kan arbeta vidare utan att lämna en uppgift. Bestämmelsen ska tillämpas restriktivt.

Generalklausulen

Det finns en så kallad generalklausul (10 kap. 27 § OSL) som innebär att sekretessbelagda uppgifter får röjas i förhållande till en annan myndighet om vikten av att lämna uppgiften överväger sekretessskyddsintresset.

Observera att varken socialtjänsten eller den medicinska delen av elevhälsan får tillämpa denna bestämmelse.

Polisen har en friare ställning i sekretesshänseende än personal inom socialtjänst eller hälso- och sjukvård. Generalklausulen är tillämplig på uppgifter inom polisen.

Uppgiftslämnandet enligt generalklausulen får dock inte ske rutinmässigt utan måste föregås av en verklig intresseavvägning i det enskilda fallet, vilket är vad generalklausulen förutsätter. Det intresse som sekretessen är avsedd att skydda ska ställas mot det intresse som samverkansgruppen företräder.

Lokal fritidsverksamhet och skolpersonal (bortsett från den medicinska elevhälsan får tillämpa generalklausulen).

Envägskommunikation från socialtjänst till Polismyndigheten

Det finns ett antal sekretessbrytande bestämmelser som tillåter att uppgifter om enskilda lämnas från socialtjänsten till Polismyndigheten:

10 kap. 18 a § OSL Förebyggande av brott

Sekretessen enligt 26 kap. 1 § hindrar inte att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt tjugooett år lämnas till Polismyndigheten, om

1. det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet,
2. uppgiften kan antas bidra till att förhindra det, och
3. det med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Det måste observeras att en riskbedömning ska göras i varje enskilt fall. Även konkreta omständigheter som motiverar bedömningen att det föreligger en risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet måste finnas. Det behöver inte röra sig om misstankar om viss närmare angiven brottslighet utan tillräckligt är att det med hänsyn till samtliga omständigheter bedöms finnas en risk som *varken är obetydlig eller avlägsen* att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. Av särskild betydelse för bedömningen är om den unge tidigare har begått brott, om han eller hon umgås med kriminellt belastade personer eller vistas i sådan miljö att det finns risk att han eller hon hemfaller åt kriminalitet. I fråga om tidigare brottslighet är det ibland uppenbart att det finns en risk för återfall medan riskbedömningen i andra fall är mer vansklig och kan kräva fler övriga omständigheter som underbygger bedömningen. Uttrycket utöva brottslig verksamhet används eftersom bestämmelsen har ett brottsförebyggande syfte och risken inte behöver kopplas till vissa konkreta brott.

Som anført ovan är det socialtjänsten som får lämna uppgifter enligt denna bestämmelse till Polismyndigheten. Bestämmelsen ger inte stöd för att lämna uppgifter i en samverkansgrupp med företrädare för andra myndigheter och andra verksamhetsområden närvarande.

10 kap. 20 § Omedelbart polisiärt ingripande

Sekretessen enligt 26 kap. 1 § hindrar inte att en uppgift som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande lämnas till Polismyndigheten när någon som kan antas vara under arton år påträffas av personal inom socialtjänsten

1. under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling, eller

2. om den unge påträffas när han eller hon begår brott.

Alla övriga bestämmelser med anknytning till brott som tillåter uppgiftslämnande från socialtjänst till Polismyndigheten om enskilda gäller misstänkta begångna brott – inte uppgifter om brott i vardande.

10 kap. 28 § OSL Uppgiftsskyldighet

Det föreligger även anmälningsskyldighet från Polismyndigheten och från elevhälsan (både medicinsk och övrig) i förhållande till socialtjänsten när det finns misstanke om att ett barn far illa (14 kap. 1 § socialtjänstlagen). Det är en så kallad uppgiftsskyldighet som därmed verkar sekretessbrytande enligt 10 kap. 28 § OSL.

Sammanfattning sekretessbrytande bestämmelser

Sekretessen hindrar samverkan på individnivå

- Offentlighets- och sekretesslagen medger inte ett fritt utbyte av sekretessbelagda uppgifter mellan företrädare för olika myndigheter som samarbetar i samarbetsgrupper.

Uppgifter om enskilda hos socialtjänsten i varje stadsområde och hos medicinsk elevhälsa förblir starkt skyddade

- I en samarbetsgrupp ingående representanter för socialtjänst eller hälso- och sjukvård får således inte utan den enskildes samtycke uttala sig om dennes förhållanden, såvida uppgifterna inte redan är kända av alla inom gruppen (bl.a. JO 1990/91 s. 369).
- Det innebär att det i den samverkansgrupp så som den är planerad inom Ronneby kommun inte från socialtjänstens sida eller från den medicinska elevhälsans sida får lämnas uppgifter om enskilda individer till gruppen.

Vid behov finns möjligheter att röja uppgifter via direktkanal från socialtjänsten under en stadsområdesnämnd till Polismyndigheten – inte via en samverkansgrupp

- Får socialtjänsten kännedom om en ungdom som befinner sig i riskzonen för våldsbejakande extremism och behöver Polismyndighetens hjälp finns det möjligheter att lämna uppgifter till Polismyndigheten. Det är dock inget som får lyftas i en grupp med representanter från olika myndigheter utan måste

tas mellan aktuell socialnämnd/sociala resursnämnden och Polismyndigheten i enrum.

Ett samtycke tar bort sekretesshindren för fullskalig samverkan

- Det innebär att socialtjänsten och medicinsk elevhälsa bara kan lämna uppgifter om en identifierad individ på ett möte i samverkansgrupp med ett klart givet samtycke av denna enskilda individ.

Efter prövning enligt generalklausulen kan övriga berörda myndigheter (utom socialtjänst och medicinsk elevhälsa) samverka

- Polismyndigheten, utbildningsförvaltningen bortsett från medicinsk elevhälsa samt lokal fritidsverksamhet kan efter prövningar i de enskilda fallen i enlighet med generalklausulen lämna uppgifter och diskutera ett individärende. Socialtjänsten och medicinsk elevhälsa får lyssna, men får absolut inte delta i diskussionen.
- Uppgiftsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen råder från den myndighet som är orolig för ett barn i förhållande till socialnämnd och medger inte att ett individärende tas upp i en samverkansgrupp.

Aidentifierade fallbeskrivningar

- Det är möjligt att diskutera på en generell nivå och beskriva aidentifierade fall.

Observera att ingen individ får kännas igen vid fallbeskrivningar. Det måste råda en verklig och faktisk anonymitet. Annars kan tjänsteman som inte lovligen får lämna uppgift om enskild i det aktuella sammanhanget komma att ställas till ansvar för brott mot tystnadsplikten.